

T.C.
CUMHURBAŞKANLIĞI
DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
EĞİTİM HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Program ve Materyal Geliştirme Daire Başkanlığı

KUR'AN EĞİTİM MERKEZLERİ
İSLAM TARİHİ DERSİ
ÖĞRETİM PROGRAMI

ANKARA
2025

Bu programın uygulanması,
25.05.2025 tarihli ve E-6338034 sayılı onay ile uygun görülmüştür.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	3
I. PROGRAMIN GENEL HEDEFLERİ.....	5
II. PROGRAMIN KAZANIMLARI	5
III. PROGRAMIN YAPISI VE UYGULAMA İLKELERİ	5
IV. İSLAM TARİHİ DERSİ, KONULAR, KAYNAKLAR VE AÇIKLAMALAR ..	7

GİRİŞ

Başkanlığımızca yürütülmekte olan yaygın din eğitimi hizmetlerinin etkinlik ve verimliliğinin artırılması amacıyla 22/6/1965 tarihli ve 633 sayılı Diyanet İşleri Başkanlığı Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanunun 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak Kur'an Eğitim Merkezleri kurulmuştur.

Söz konusu eğitim merkezlerinde öğrencilerin Kur'an-ı Kerim, Arapça ve temel İslami ilimler noktasında daha detaylı bir eğitim almalarını sağlamak amacıyla farklı öğretim programlarının geliştirilmesi ve uygulanması planlanmaktadır.

Bu kapsamda hazırlanan **İslam Tarihi Dersi Öğretim Programı**, öğrencilerin İslam tarihine dair bilgi birikimlerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. İslam tarihi, yalnızca geçmişin olaylarını öğrenmekten ibaret olmayıp, İslam medeniyetinin temel yapı taşlarını, kültürel, sosyal ve siyasi gelişmelerini anlamak için kritik bir alan olarak ön plana çıkmaktadır. İslam tarihi, Müslüman toplumların dinî, sosyal, kültürel ve hukuki yapılarının evrimini izlerken, İslam düşüncesinin gelişim sürecini de ortaya koyar. Bu nedenle, İslam tarihi dersinin işlenişinde öğrencilerin tarihsel olayları anlaması ve bu olayların İslam toplumundaki etkilerini kavraması hedeflenmektedir.

Kur'an Eğitim Merkezlerinde verilen İslam tarihi dersinin amacı, öğrencilerin Dört Halife, Emevi ve Abbasiler dönemleri ile Türklerin İslamiyet'e giriş süreçleri gibi İslam tarihinin önemli dönemlerini; bu dönemlerde yaşanan sosyal, ekonomik, kültürel ve dini gelişmeleri analiz edebilmelerini sağlamaktır. Öğrenciler, bu tarihi gelişmeleri sadece kronolojik bir sırayla öğrenmekle kalmayıp, bu olayların İslam toplumunun bugünkü yapısı üzerindeki etkilerini de sorgulama fırsatı bulacaklardır. Ayrıca, İslam dünyasının farklı coğrafyalardaki etkileri ve günümüzdeki durumuna dair bilgiler edinerek, tarihi olayları güncel İslam toplumlarıyla ilişkilendirme becerisi kazanacaklardır.

İslam tarihi öğretiminde kullanılacak yöntemler, tarihsel olayların sebeplerini ve sonuçlarını detaylı bir şekilde incelemeyi ve öğrencilere bu olayları daha derinlemesine kavrayabilecekleri bir bakış açısı kazandırmayı amaçlamaktadır. Bu süreçte, öğrenciler farklı İslam devletlerinin kuruluşlarını, bu devletlerin dinî ve siyasi yapılarındaki değişimleri, önemli savaşları ve kültürel katkıları inceleyeceklerdir. Aynı zamanda, İslam tarihindeki önemli figürlerin rolü ve etkisi üzerinde durulacak ve bu figürlerin günümüz İslam toplumlarına olan etkileri tartışılacaktır.

Başkanlığımız, eğitim-öğretim süreçlerini sürekli olarak gözden geçirmekte ve gelişen

ihtiyaçlara göre yeni programlar hazırlamaktadır. Bu bağlamda öğrenciyi merkeze alan, bireysel farklılıkları gözetten, uygun yöntem ve tekniklerin kullanılmasını esas alan ve lme-değeriendirmeyi temel kabul eden esnek bir yapı ile birim ve alan uzmanlarından oluşan komisyon tarafından **“İslam Tarihi Dersi ğretim Programı”** hazırlanmıştır.

I. PROGRAMIN GENEL HEDEFLERİ

Programla öğrencilerin;

1. İslam tarihinin temel kavramlarını ve kaynaklarını öğrenmeleri,
 2. İslam tarihinin gelişimini, Temel İslam Bilimleri içerisindeki yerini açıklamaları,
 3. İslam tarihinin kaynaklarını yapısal özellikleriyle öğrenmeleri ve bu kaynaklardan yararlanmaları,
 4. Dört Halife, Emeviler ve Abbasiler dönemlerini bütüncül bir yaklaşımla ele almaları,
 5. Türklerin İslamiyet'e giriş süreçlerini ve İslam kültür ve medeniyetine yaptıkları katkıları fark etmeleri,
- hedeflenmektedir.

II. PROGRAMIN KAZANIMLARI

1. İslam tarihini dinî, siyasî, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla yorumlar.
2. Dört Halife Dönemi'nde meydana gelen siyasi, sosyal ve dini olayları kavrar ve bu dönemin İslam dünyasındaki etkilerini değerlendirir.
3. Emeviler Dönemi'ndeki siyasi, askeri ve kültürel gelişmeleri sebep ve sonuçlarıyla açıklar.
4. Abbasi Devleti'nin kuruluş sürecini, bu dönemin dinî ve siyasî olaylarını analiz eder ve Abbasiler dönemindeki bilimsel ve kültürel gelişmeleri değerlendirir.
5. İslam tarihinde Türklerin önemli bir yere sahip olduğunu söyler ve Türklerin İslamiyet'le olan ilişkisini tarihî bağlamda açıklar.

III. PROGRAMIN YAPISI VE UYGULAMA İLKELERİ

1. Program, Başkanlıkça her yıl belirlenen eğitim-öğretim takvimi doğrultusunda yürütülür.
2. Program iki dönem olarak planlanmıştır. Birinci dönemde, Millî Eğitim Bakanlığı'nın *İslam Tarihi* kitabından "Dört Halife, Emeviler ve Endülüs Emevi Devleti" bölümleri işlenecek; ikinci dönemde ise aynı kitaptan "Abbasiler ile İslamiyet ve Türkler" bölümleri işlenecektir.
3. İlk derste, dersin amaçları, işlenecek konular ve kullanılacak temel kaynaklar hakkında öğrenciler bilgilendirilir.
4. Her dersin başında işlenecek konuların genel bir özeti yapılır ve ilgili temel kavramlar açıklanır. Dersin sonunda ise önemli noktalar vurgulanarak bir özet sunulur.
5. İşlenen konuların güncel meselelerle ilişkisi kurulmaya özen gösterilir, böylece

öğrencilerin problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi hedeflenir.

6. Ders sürecinde, öğrencilerin konuları anlamalarına katkı sağlamak amacıyla ödevler verilir ve geri bildirimler dikkatle takip edilir.
7. Programın uygulanmasında öğrencilerin gelişimsel özellikleri dikkate alınır.
8. Öğrenme sürecinde, öğrencilerin bireysel ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak interaktif bir eğitim ortamı oluşturulmaya çalışılır.
9. Eğitimde kullanılacak yöntem ve tekniklerde işlevsellik esas alınır.
10. Programın temel ilkelerinden biri olarak, öğrencilerin öğrenim sürecini kolaylaştırıcı, sevdirci ve teşvik edici bir yaklaşım benimsenir. Bu doğrultuda, “Kolaylaştırın, zorlaştırmayın, sevdiren, nefret ettirmeyin” hadisi eğitim sürecinin kılavuzu olarak kabul edilir.
11. Derslerin etkinliğini artırmak için yazılı, görsel ve işitsel ekipman ve materyaller kullanılır.

IV. İSLAM TARİHİ DERSİ, KONULAR, KAYNAKLAR VE AÇIKLAMALAR

DÖNEM	KONU	KAYNAKLAR	AÇIKLAMALAR
1. DÖNEM	❖ Dört Halife (Hulefa-yi Raşidin) Dönemi ✓ Hz. Muhammed'den (s.a.s.) Sonra Devlet İdaresi ✓ Hz. Ebu Bekir Dönemi ✓ Hz. Ömer Dönemi ✓ Hz. Osman Dönemi ✓ Hz. Ali Dönemi ✓ Dört Halife Dönemi'nin İslam Tarihindeki Yeri ve Önemi	✓ İslam Tarihi, Millî Eğitim Bakanlığı	✓ Dört Halife döneminde İslam devlet yönetiminin nasıl şekillendiği üzerinde durulacaktır. ✓ Hz. Ebu Bekir'in İslam toplumu üzerinde birlik sağlama çabaları anlatılacaktır. ✓ Hz. Ömer'in devlet yönetimindeki yenilikleri anlatılacaktır. ✓ Hz. Osman'ın hilafet dönemindeki iç sorunlar ve fetihler ele alınacaktır. ✓ Hz. Ali döneminde yaşanan iç karışıklıklar ve İslam toplumundaki siyasi bölünmeler ele alınacaktır. ✓ Dört Halife döneminin İslam'ın siyasal ve sosyal yapısındaki temel etkileri anlatılacaktır.

1. DÖNEM	❖ Emeviler ✓ Emeviler ve Emevilerin Kuruluş Dönemi ✓ Yezid Dönemi ve Olayları • Hilafetin Saltanata Dönüşmesi ve Buna Tepkiler • Hz. Hüseyin ve Kerbela Olayı • Abdullah b. Zübeyr Olayı ve Hilafet Mücadelesi ✓ Fetihler ve İslam Coğrafyasının Genişlemesi ✓ Ömer B. Abdülaziz Dönemi ve İslam'ın Hızlı Yayılış Süreci ✓ Emeviler Dönemi Diğer Önemli Olaylar • Mevali • Diğer İç Sorunlar • Dış İlişkiler ✓ Emevilerin Yıkılışı ✓ Emevilerin İslam Tarihindeki Yeri ve Önemi	✓ İslam Tarihi, Millî Eğitim Bakanlığı	✓ Emevi Devleti'nin kuruluş süreci üzerinde durulacaktır. ✓ Hilafetin saltanata dönüşmesi ve Kerbela Olayı gibi önemli gelişmeler tartışılacaktır. ✓ Hilafetin saltanata dönüşme sürecinde İslam toplumunda ortaya çıkan tepkiler ele alınacaktır. ✓ Kerbela Olayı'nın İslam tarihinde derin etkiler bırakan yönleri üzerinde durulacaktır. ✓ Abdullah b. Zübeyr'in halifelik iddiası ve Emevilerle olan mücadelesi anlatılacaktır. ✓ Emeviler döneminde gerçekleştirilen fetihler ve İslam coğrafyasının genişlemesi incelenecektir. ✓ Ömer b. Abdülaziz'in yenilikçi yönetimi, İslam'ın yayılış hızını artıran politikaları açıklanacaktır. ✓ Mevali meselesi ve Emeviler dönemindeki diğer iç sorunlar, dış ilişkiler ve bu dönemdeki gelişmeler ele alınacaktır. ✓ Emevilerin yıkılış süreci, iç ve dış dinamiklerin bu süreçteki etkileri değerlendirilecektir. ✓ Emevilerin İslam tarihi açısından önemi ve bu dönemin siyasi, sosyal ve kültürel mirası üzerinde durulacaktır.
--	--	---	--

1. DÖNEM	❖ Endülüs Emevi Devleti ✓ Endülüs'ün Fethi ve Valiler Dönemi ✓ Endülüs Emevi Devleti • Emirlik Dönemi • Halifelik Dönemi • Yıkılışı ✓ Emeviler Sonrasında Endülüs ✓ Endülüs'te Müslüman Varlığına Son Verilmesi ✓ Osmanlı-Endülüs-İspanya İlişkileri ✓ Hristiyanların Elinde Endülüslüler ✓ Endülüs İslam Devleti'nin Önemi ve Batı Medeniyetine Etkisi	✓ İslam Tarihi, Millî Eğitim Bakanlığı	✓ Endülüs'ün fethi ve İslam'ın İspanya'da yayılma süreci, bölgedeki valiler dönemi ele alınacaktır. ✓ Endülüs'te kurulan Emevi Devleti'nin emirlik ve halifelik dönemleri incelenecektir. ✓ Endülüs Emevi Devleti'nin halifelik dönemindeki siyasi ve sosyal gelişmeler üzerinde durulacaktır. ✓ Endülüs Emevi Devleti'nin yıkılışı ve bu süreçteki iç ve dış sebepler açıklanacaktır. ✓ Emevi Devleti'nin yıkılmasından sonra Endülüs'teki Müslümanların durumu açıklanacaktır. ✓ Osmanlı Devleti'nin Endülüs Müslümanlarına olan yardımları ve İspanya ile olan diplomatik ve askeri ilişkiler ele alınacaktır. ✓ Endülüs'teki Müslüman varlığının sona erdirilmesi ve İspanya'nın Hristiyan hâkimiyetine geçişi anlatılacaktır. ✓ Endülüs İslam Devleti'nin önemi ve batı medeniyetine olan etkisi üzerinde durulacaktır.
--	---	---	---

2. DÖNEM	❖ Abbasiler ✓ Abbasilerin Kuruluşu ✓ Abbasiler Yönetiminde Mevali Ağırlığı ✓ Abbasilerin Din Politikası ✓ İç Sorunlar • Yönetim Karşıtı Dini ve Siyasi Hareketler • İslam Karşıtı Dini ve Siyasi Hareketler ✓ Merkezi İdareden Kopmalar ✓ Askeri ve Siyasi İlişkiler ✓ Moğol İstilasası ve Abbasilerin Yıkılışı ✓ Abbasilerin İslam Tarihindeki Yeri ve Önemi	✓ İslam Tarihi, Millî Eğitim Bakanlığı	✓ Abbasi Devleti'nin kuruluş süreci ve Emeviler ile ilişkileri ele alınacaktır. ✓ Abbasilerin İranlı mevalinin etkisini artırarak Pers kültüründen yararlandığı anlatılacaktır. ✓ Abbasilerin dini politikaları incelenecek, halifelğin, dini ve siyasi otorite olarak güçlendiği anlatılacaktır. ✓ Abbasiler döneminde karşılaşılan iç sorunlar analiz edilecektir. ✓ Yönetim karşıtı ve İslam karşıtı dini ve siyasi hareketlerin nedenleri ve sonuçları açıklanacaktır. ✓ Abbasi yönetimi sırasında ortaya çıkan İslam karşıtı hareketlerin nasıl geliştiği aktarılacaktır. ✓ Abbasi Devleti'nde merkezi yönetimden kopan bölgelerin nasıl ortaya çıktığı ele alınacaktır. ✓ Abbasilerin dış politikaları ve askeri ilişkileri incelenecektir. ✓ Moğol istilasının Abbasiler üzerindeki yıkıcı etkisi anlatılacaktır. ✓ Abbasilerin İslam tarihindeki önemi ve İslam medeniyetine katkıları, özellikle bilim, kültür ve düşünce dünyasına yaptıkları etkiler anlatılacaktır.
--	--	--	--

2. DÖNEM	❖ İslamiyet ve Türkler ✓ Türk-Arap İlişkileri • Emeviler Öncesi • Emeviler Dönemi • Abbasiler Dönemi ✓ Türklerin İslam Dinine Girişi ✓ Müslüman Türk Devletleri ✓ Türklerin İslam Dünyasındaki Faaliyetleri • Selçuklular ve Abbasi Halifeliğinin Korunması • Haçlı Seferleri Karşısında Anadolu Selçukluları • İslam Coğrafyasının Korunmasında Osmanlıların Rolü • Osmanlıların Kutsal Topraklara Hizmetleri • Selçuklu ve Osmanlıların İslam Medeniyetine Katkısı ✓ İslam Dininin Yayılmasında Türklerin Rolü • Orta Asya’da İslam Dininin Yayılması • Hint Yarımadası’nda İslam Dininin Yayılması • Anadolu’nun İslamlaşması • Balkanlarda İslam Dininin Yayılması	✓ İslam Tarihi, Millî Eğitim Bakanlığı	✓ Türk-Arap ilişkilerinin tarihi gelişim süreci aktarılacaktır. ✓ Türklerin İslamiyet’i kabul süreci, bu süreci hızlandıran tarihi ve coğrafi etkenler ışığında analiz edilecektir. ✓ Müslüman Türk Devletleri işlenecek, İslamiyet’i resmî din olarak kabul eden ilk Müslüman Türk devletleri açıklanacaktır. ✓ Türklerin İslam dünyası üzerinde bıraktığı siyasi, sosyal ve ekonomik etkileri üzerinde durulacaktır. ✓ Selçukluların, Abbasi halifeliğini siyasi ve askerî anlamda koruma çabaları anlatılacaktır. ✓ Selçuklu Türklerinin Haçlı seferlerine karşı verdiği mücadelelerin tarihî önemi vurgulanacaktır. ✓ Osmanlı Devleti’nin, İslam coğrafyasının korunmasında üstlendiği misyon ele alınacaktır. ✓ Osmanlıların kutsal topraklara yönelik hizmetleri anlatılacaktır. ✓ Selçuklu ve Osmanlı devletlerinin İslam medeniyetine katkıları ana hatlarıyla açıklanacaktır. ✓ Türklerin Hindistan, Anadolu ve Balkanlar’da İslam dininin yayılmasındaki rolü ele alınacaktır.
----------	---	--	---